

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFELI ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „nyilatkozat” cikkek sora után 20 kr. előleges bekládása mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
 Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kölozsvár, február 28.

(D) Száz éves előzménye van azon kétségbeesett harcoknak, mely egy szabadságot veszített nemzet s a föltötte zsarnokló idegen uralom közt a classicus Vierzula és Niemen partjain kitört.

Ha észleljük Lengyelország elpusztulásának történelmét — melyet a napi események a hírlapok hasábjain megint felelevenítnek — rátalálunk annak alapjára a belviszályban, a mely annyi jóra való nemzetet ejte már más népek és hatalmak szolgásgába, s melynek itt is eredménye lön azon szép királyság szétdarabolása, mely független korában népességben versenyzett a mai Franciaországgal, s sokkal feltűmlanta Porosz- és Angolországokat, huszmilliónyi lelket számlálva azon geographiai területen, mely kiterjedésben nagyobb volt a mai Franciaországnál.

De nem e szép királyság áll most szemben az északi colossussal; a szétdarabolt régi nagyság egy romja kelt föl visszavivni életét, 2,326 négyezög mértföldnyi területen öt-milliónyi népességgel orosz-lengyel ragadta föl a fegyvert, ha nem is teljes ősi királyságának visszavivása, de legalább azon kötések teljesedésbevétele végett, melyeket számára az európai nagyhatalmak, s az orosz szódása s szerződéseik biztosítottak.

Már a genialis orosz czárnő II-ik Katalin volt előbbé-sztője e szerencsétlen királyság szétdarabolásának, mint a mitől kiválólag függött az orosz hatalom nagyra terjedése s világhatalma. Így kötötték meg 1772 aug. 5-én Szt. Pétervárott Orosz-, Poroszország és Ausztria azon szerződést, melynek következtében Oroszország 3,000, Poroszország 2,500 és Ausztria 900 mértföld területet vettek osztályrészül, ezen megsemmisített ősi királyságból.

Az oroszok, s a török és svéd hatalmak közt kitört háború alkalmával 1790-ben a lengyelek felkeltek s egy alkotmányt hirdettek ki, de felkelésük szerencsétlen véget ért, s az orosz és porosz nagyhatalmak másodsor is újból megosztózták felette.

Három év múlva a nagynevű Kosciuszko még egyszer megkísérelte megmenteni hazáját. Elestet aránytalan bátorsággal; Suwarrov elfoglalta Varsót s egy harmadik osztakozás következtében a szerencsétlen ország felett, melyben Ausztria is osztozott.

Első Napoleon viharos pályája felbolygatá megint a lengyelek reményeit, csoportosulva robantak ők a világghódító zászló alá, remélvén, hogy visszanyerhetik nemzeti hatalmukat. Napoleon a tiltsiti béke által visszaállítá e királyság egy kis töredékét a varsói hercegség neve alatt, melyet Frigyes Auguszt szász király kormányára bízott 1807-ben.

1812-ben, midőn Napoleon szerencsétlen orosz hadjáratának indult, Wlínában fogadta el egy küldöttséget a varsói országgyűlésnek, mely kérte az előbbi lengyel királyság és függetlensége visszaállítását.

„Csak e szót mondja ki a nagy Napoleon — mondák a követek — csak e szót, hogy: „Lengyelország van”, és az lenni fog.” Napoleon nem merészelte e nagy szót kimondani, mit szót ilonai fogsága alatti visszaemlékedéseiben eléggé is hibáztatott.

A varsói nagyhercegség bevégezte rövid életét Napoleon bukásával, a bécsi congressus felosztá azt két részre, nyugati része szakadt Porosz-, a keleti rész Oroszországhoz.

Az 1830-i forradalomra, már a férfi korban levő elő nemzedék emlékezik, midőn a hős nemzet harmadikszor fogott fegyvert elnyomása ellen. Még gyermek emlékeink közt élnek azon nagyszerű hős tettek, melyek Dembinszki, Szkri-neczki, Czartoriczki s a nagy lengyel hősök Plater Emilia grófnő nevét átadták a halhatatlanságnak; még láttuk mi is ezen kor hőseit, Osztrólenka ősz bajnokát. Mit ért a tíz hónap az (1830 novemberétől 1831 szeptemberéig) tartott kétségbeesett küzdelem? Miklós czár kérelhetlen kegyetlensége miatt Lengyelország tűzbe és vérbe borult, a külföld elletlenekül hősökkel, Sibiria jég sivatagai szerencsétlen vértanúk által népesítettek. Nők, öregek, gyermekek összegyilkoltattak. És a francia tribunen Sebastiani így szólott ez irtóztató mészárlás közben: „Rend van Varsóban.”

Az 1848-i európai forradalom sem lehetett hatás nélkül Lengyelországra. Varsóban lázadás ütött ki, s következménye lön a város összebombázatása.

Most újból foly a kétségbeesett harc, a napok történelme hirdeti a merész és elkeseredett vállalat következményeit.

Harangláb, február hó.

Az önkormányzat s politikai szabadságködés őseinktől örökölt s törvényeink által biztosított javunk levén, annyira vérünkbe vált, mikép e térről lelépve hasonló vagyunk az órához, melynek ingája levétetvén, azonnal megáll járásában. Így közöttünk is föbben a koronás királyaink szentesítette önkormányzat s jogaink szabad élvezetében feltartoztatás miatt kedvesesztve közönnnyel fordulnak el a működhetés azon birtokunkban levő tereitől is, melyeken nem kevésbbé folyhatnánk be a haza és nemzet jólétének emelésére. Ezért nemcsak hallgatni, de olvashatni is több lapok levelezőitől a tettekbeni kedvhiány miatt méltán emelt panaszkodásokat. Nem is ok nélkül, mert régen meg volt az már mondvá, s megmondá közelbról egy jeles hazánkfi is, hogy: „Tettekben szól az élet! A kinem tesz, az halva van.”

Elismert igazság az, miszerint minden állam életföltételező szívére az önkormányzat, s ha ez érbeni keringés gátolattik, az államtest elgyengülése áll be; de az is áll másfelől, hogy az érintetlen hagyott ereken circulációk előidézhetik idővel a főérbeni keringést is. Ha már hazánk főleletereinek veszszük az önkormányzatot, mit elvitatni lehetlen, s ha e téren szabadon nem mozothatunk, valjon helyesen cselekesznek-e azok, kik csupán e megzorittatásért oda sem kívánják követni hazánk jobbait, hol anyagi és szellemi tehetségeikkel áldást hozólag működhetnének? Mellőzve egyebet, valjon a nevelésügy felkarolása nem vezet-e benünket azon térerre, melyen nemzeti létünk fennmaradása legbiztosabban eszközölhető? Nem hiszek létezni oly honfit, ki e tekintetbeni nézetemet ne osztaná! Mert mitér a legűdösebb s népszerűbb alkotmány; mit érnek a gazdaszáttani elvek; mit az annyira óhajtott tagosítás és a forgalom sebesen terjedő közegei a vaspályák: ha hazánk többsége a nép nincs kiképezve ezeknek hasznosítható s boldogító voltak felfogására. Minden ékesszólás ez ügyekben pusztában elhangzó szó! Az állam helynyugalmára célzó törvények hiában hozatnak, mivel a nép azokat nem értvén, akaratlanul is megtöri.

Hazánk alkotmánya nem válik tabula rasa-vá, mert talán nincs messze már az idő, midőn az alkotmányos király és nemzet a családi viszongás után kibékülve, békejobbot nyujtandnak egymásnak, s a haza testvér nemzetei egymást megértvén, egyet értésük biztosítékát szent István koronájának íveire akasztják, a midőn e korona a haza atyjának fejéről dicső színben ragyogja át a hont Kárpátoktól Adriáig s sugáiraival döntő befolyást kölcsönözend Európá államügyeinek elintézésében.

De hogy legyen a haza és királynak a válságos időkben, kikre támaszkodhatni, csoportuljunk a népnevelés körül.

Ez azon tér, melyen csekély anyagi áldozatokkal óriás előmenetelt eszközölhetünk. Ez az, mit e kivételes állapotban hazám minden nemzete s valóságos felekezeteinek ajánlani bátorodom.

Helv. hitű anya szentegyházunk főbb kormányzó testületei intézkedtek a népnevelésről, mint az a múlt évben Déván tartott k. zsinat jegyzőkönyve 80-dik pontjából látható. E pont szerint a népiskolákra nézt elfogadtatott a tanodák részére megállított elemosztályi tanmód, mely áttétetett az egyházmegyékhöz megvitatás és az iránti véleményadás végett, hogy minő helyszere módosításokkal lenne ama tanmód a népiskolákra nézt elfogadható.

A küllől ref. egyházmegye a november 13-án N-Teremiben tartott r. zsinat alkalmával tárgyalásába bocsátkozott ugyan a népiskolák szervezésére vonatkozó felsőbb helyeni megállapodásoknak; de az egyházmegye körlelkészre felosztása, s az azokban kinevezett iskola felügyelő körlelkészek és világi tagok megválasztásánál tovább nem ment. A tanmód megvizsgálását illetőleg k. lelkészek, világiak s még több papokból bizottmányt nevezett ki gr. B. F. ur elnöklet alatt, mely véleményét a jövő r. zsinattal közlendő csak az ottani megállapodás fog a mlt. főegyh. tanácsához felküldetni, hol a többi egyh. meggyék véleményével egybevettvén, az új tanmód életbeléptetése a jövő tanév előtt nem remélhető.

Azonban míg e bekövetkeznék, legyünk azon, hogy az égető szükségké vált népnevelés czél szerítésében a papságnak segédkezeket nyujtsunk!

Igen helyesnek tartom a küllől egyh. megye azon nézetét, miszerint a képviselő elvéhez hajolva addig is, míg a kornak e már megért gyümölcse le-szakíthatatnék, az egyházi ügyek kezelésénél a világiakat is képviseltetni kellene. Ha betekintünk az egyházi névtárba, úgy találjuk, hogy ezelőtt is a világi elem itt volt legnagyobb számban képviselve; van ugyanis két fő- és négy algondnokunk, csak hogy fájdalom tevékenységöknek semmi jele! A nagyobb rész oly hideg közönnnyel viseltetik egyháza ügyei, mint a chinai mozgalmak iránt, pedig hiában végez valamit az egyházikar, ha annak kivételében a világiak által nem gyámolítatik; míg másfelől tények igazolják, hogy világi közbejöttével semmi akadályba nem ütközött annak kivitele, a miért azeelőtt a lelkész oly soká hintette kösziklára a magokat. Egyik fő- és algondnokunk betegségük miatt nem vehetnek részt a közügyek elintézésében, a más három algondnok ámbár több év óta tekintet feljök a közbizalom, az egyh. megyei gyűléseket még csak egyszeri megjelenésökkel sem szerencsételtetik, minek következtében mindenütt a fontosabb kérdések megoldásánál csak a fáradhatlan főgondnok gr. B. F. urat látjuk szerepelni; hanem hisz, a kinek több adatott, attól többet is kívánnak.

De talán igen eltávoztam a magam elé szabott ösvényről, visszatérlek tehát arra, hogy megemlítssem a népnevelés körül fölfedeztem hiányokat, s az azok kiegészítését tárgyzó rövid nézetemet.

A múlt év november 13-án tartott n. terem r. zsinat által ki levén nevezve a v. gálfi körlelkészetben világi felügyelőnek falva háború az iskola-kat a k. lelkészszel eljárva, az egyházak létszámát tekintve, tanulókat mindenütt szép számmal találtunk, s mind a tanítók, mind a tanulók, részéről szorgalom s igyekezet jelei tüntek föl. De a mostani iskola-házakkal s kézi könyvekkel, mint például a debreczeni „a b c e” s régi énekes könyv, nem ígérhetünk magunknak gyors előhaladást. Az iskolaházak majd mindenütt oly szűkek, hogy alig elégségesek a növendékek befogadásására, törpességek miatt pedig nem alkalmasak arra, hogy falaikra térképek s táblák illesztethessenek. Az említett kézikönyveknél is sokkal több kívántatik, ha értelmes polgárokat czélunk nevelni. Mire nézt addig is, míg az új tanmód életbeléptetik, gondoskodnunk kell oly korszerű kézikönyvek megszerzéséről, melyeknek szerzői a nép erkölcsi- és gazdaszáttai kiképzésére voltak tekintettel. A rimekbe foglalt erkölcsi történetek véleményem szerint nem népiszkolákba valók, sokkal épületesebbnek tartom a folyó beszédbeni erkölcsi történetek betanítását, mint kötött beszéddel fárasztani a még fejletlen gyöngye elméket.

Jónak látnám ennél fogva, hogy a tán nem sokára egybehívandó iskolai értekezletben intézkednének a kézikönyvek mikénti megszerzéséről, melyre nézve nagy szolgálatot tennének az ügynek a világi felügyelők, ha az iskolai értekezletről el nem maradva e tárgyan nézeteikkel az értekezletnek segédkeztet nyujtanának. A néptől még most sokat nem várhatván, mind az iskolai épületek kijavítása, mind a kézikönyvekre nézt az értelmiségnél, az az, birtokosságnál kell zörgetnünk. Nem kétlem, miszerint a lelkészek, bár kívülről annyit mindenféle kiadások által igénybe vettvék tárczáik, juttatni fognak valamit a nevelés előtárára is, jól tudván, hogy az arra hordott fillérek mily dúsan kamatoznak, s „hogy természetünkön fogva, nekünk a szellemi és erkölcsi érték lehet csak erős oldalunk.”

Baró Györfi Pál.

Kölozsvár, márcz. 2-án.

(D) Hazánk vidékeiről leveleket vettünk, melyekből oly hír szétterjedése tűnik ki, mintha az erdélyi gazdasági-egylet küldöttségének eredménytelensége miatt itt Kölozsvárra, mint a magyar értelmiség központjára, végtelenül nagy volna a levertség.

Minthogy ezen hír a kedélyekre némileg izgatóság hat,

ki kell mondanunk, hogy itteni körünkben a levertségnek semmi nyoma sem mutatkozott, habár azon élénk híreknek, melyekre alapokat éppen a bécsi lapok szolgáltatnak, mint a melyek a kiegyenlítési kérdések élénk tárgyalásáról különféle kedvező versioikat közölték, tetemesen csökkent hatása azon jelenségek miatt, melyeket az erdélyi küldöttségnek tapasztalnia kellett.

Mint hogy általában itt körünk igen vérmes reményekkel magukat nem táplálják, és minthogy végre is akármilyen Erdélyi, az a magyar ügy előhaladását gátolhatja ugyan, de meg nem változtathatja, sem arra irányadón be nem folyhat: ennél fogva reánk semmi sem hathat leverőleg és elcsüggesztőleg, a mi a Királyhágón innen történik. Figyelmünk s törekvésünk célja szent István király koronája területének összesége s a mi jó vagy balsorsunk, ezen összeség jó vagy balsorsának fordulatai által határozódik el.

Nincs tehát ugyan körünkben semmi derűtlenség, hanem a levertségre sincs semmi újabb nagy okunk.

A gazdasági gépekről.

(Folytatása és vége.)

A szénagyújtó-gépek, mint keveset eredményezők, engem sohasem elégitettek ki, sőt a mennyiben a szénát roncsolni is szokták, megvalloim különösnek tűnt fel előttem gyakorlatbavetetésük és terjedésük! Látnám mindazonáltal, hogy több-több pártolókra talál ezen marha-gereblye, egyszer azon gondolattal fektüdtem le, miszerint igen jó volna egy alkalmazni egy szénagyújtót, hogy az egyszerre sokat, vagy 10 annyi gyújtson, mint a mostanig ismeretes, s aztán azt a leendő boglya helyére szállítván ott tegye le. Ezzel fekvén le este, alólírom, hogy mivel keltem fel reggel, p. o.

Egy kétkerekű taligára, mely gulár (szarvas-marha) rudra és járomra alkottatik, egy gereblye szerkezet oly módon illesztetik, hogy a fűszedett szénát magára mint szilipen áthocsátja, egy könnyű de terjedelmes kosár-szekérbe, mely 2—4 köböl szénát magába vehessen, s azt a boglya helyére elszállítván egy csavar eszközle a által egyszerre letegyje. Munka folytán szükségeltetik e géphez 2½ munkás egyén, és egy pár gulár-ökör, vagy tehen-bival is jövelna, de szaporátlan.

Ily szénagyújtóval, mely egyszerű faalkotánál fogva, bármely értelmes falusi mester és molnár, vagy keresek által előállítható, ½ annnyival szolgálhatok, mint a vasgyújtóknak ára szokott lenni.

Senki sem tagadhatja, miként a vaskék mezőgazdaszatoknak nagyszertű lendületet adtak légyen, különösen a Királyhágón alól; ellenben minden méltányló elismerésnek utóhangja, a vaskék drágasága s mindenekelőtt töredékességük, melyek miatt nem lehetnek hasznosak.

Ezen tapasztalat után igen természetes, miként a jónál jobbra törekvők ismeretes ösztönökkel érzetűl ingereltetve, egy oly faalkatot fedeztem föl, mely a vaskék minden előnyeit megtartva, sőt azt jelentékenyül tetézve, annak hátrányát t. i. a töredékességet, "eltörhetlenséggel" váltja fel, s ezt a szó valódi értelmében kérem vétetni! eltörhetlen. Tehát csak az elvadás által jöhetne ezen eke a használhatatlanok rovatába, de ezen hiányát pánczélnak nevezett plébhoríték által mindig pótolhatni, minél fogva benne egy oly ekét szerez meg a gazda, mely kellő gondozás mellett a késő elkorhadás netovábbjait szolgálja őt, s tán még unokáit is.

Ily ekével taliga nélkül szolgálhatok 10 fról 15-ig a szerint, mint 1, 2, 3, 4 vagy 5-ik osztályu rendeltetik meg, azaz 2 ökrötől 10-ig való erőre számítva.

Ezen eke a taligára úgy illeszthető, hogy mint a hord-eke, mely taliga helyett gerendyére alkalmazott ke-rekkel van kiegészítve, térhelyeken és szabályszerűleg számlóföldben, a barázdán végig men, minden tartás, vagy irányadás nélkül (s ez nem megvetendő, mert 1 egyén négyes fogattal elbánhat), és pedig ezen sajátjának kieszköz-lésére, a pánczélos ekeknél, csak egy piczula költség igényeltetik, midőn Hovardnál az több pár forintokba kerül.

Egy pánczélos ekehez való vasas taliga 8 frt, egy fakó taliga pedig 5 frt, mindkettő pattingal is ellátva, az utóbbinak kerekait a gazda kívánatára egy darabból álló talpokra is készíthetni, akkor drágább leend, mennyiben annak költségtelebb kivitelére, előzmények hiányában vagyunk; azonban, ha csakugyan több rendeletek tételének ilyenmű kerekre, azon esetben ezekkel is szolgálhatni annyiért, mint rendes 5 talpu kerekének ára.

Figyelemre méltó dolog, miként vasalatlan viselve, az egy talpu kerek jelentékeny előnyvel bírnak, mennyiben egyformán kopnak, s a felett tartósabbak is; ellenben meg-vasaltatva az ilyenmű kerek, valóban hátránnyal járnak, mennyiben egy szaka vetésért egész talpkör veszélyezve van, valamint akkor is, ha küllök bokában vagy agyban meg-vásnak, vagy pedig száradás miatt az abroncs újra vona-tása szükségeltetik, akkor azon betegség orvosoltatását oly módon venni igénybe, mint rendes kerekünknel, azaz a talpok rövidítése által segíteni lehetetlen, mert ferde lenne az egy talpu ily elbánás által, s mint ferde döcögve járna, s aztán egy talpunál az érintett műtétel által, nem is lehet minden küllőkre hatni, következtésképpen ily csekélyebb hibák miatt is nagyobb költség, s néha egész új talp ki-vántatnók.

A felősséget illetőleg meg kell jegyeznünk, miszerint azt mi távol sem igérjük azon mindennapi értelemben, mely üres hang maradvá, műveinket megbecsületlenítetni, zuga hányatni, hiába rakatni, s rozda és szű martalékán eldo-batni engedjük. Ugyanis mi műveinknek kellő szilárd alko-táról s kitűzött céljának megfelelő műtételéről oly módon vagyunk felőssők, hogy ha azokban hiány lenne, azt ki-pótolni s díj nélkül helyrehozni magunkat kötelezzük, s ez-zel gondoljuk bár ki is beelégednek; de mi itt még nem állunk meg, hanem azt is kijelentjük, hogyha géplüket a tulajdonos bármi okból is használaton kívül helyezné, fel-kerjük, hogy küldje azt nekünk vissza, sőt ha azt tulajdonom erőszak megrongálván, csak némi darabjai lennének további használatra alkalmasok, azokat szolgáltatassa kezhez; mert mi ugy az egészet, mint bármely csekély, de még használ-ható részleteket, illően megértéssel árban visszavenni még több évek múlva is mindig készek vagyunk.

S így míg egy részről szent célzatu műveink, a soha meg nem érdemelt számlázástól, méltatlan kárhözátástól megmentetnek; másfelől az illető fél is menekül azon kelte-metlen érzéstől, miként drága pénzen vásárolt, hasztalan lom terhelje gazdaságát, mi még nem ritkán pirongatással is illeti a jóakarattal beszerző gazdát.

Gazdasági gépészeti terjedését illetőleg leggyakoribb akadályok, a kezeltető egyéniségek fölfogásának s tárgy-ismeretének hiányából erednek; következtésképpen ezen hiányok kipótlására kell figyelmet fordítani, mert az emberi természet tulajdona elfordulni az idegen, s mintegy megba-rátkozni s érdekeltséggel viselkedni a megismert s netalan tanulmányozott tárgygyal, mi nem ritkán még büsüségére is tetszenyo hat. Ezen hiány kipótlása tekintetéből, a magyar gazdasági egyet, egy pályadíjjal jutalmazandó közikönyv-nek szükségessé voltát belátván, azt ki is hirdettette; de a két beküldött pályamű egyike sem títette meg a czélszerű-ség kellő fokozatát, s így a kérdés továbbra is fennhagyott, és még ki tudja mikor leend gépészeti vezérkönyvünk?

És ha leendene, még akkor is szükségesnek tartanám a bokrosabb szerkezetű, de különösen az újonnan fölfede-zett gépek mikénti használatára utasítvánnyal szolgáló, minden kiadott gép mellett, s ezt én fogom is teljesíteni, e fölött bár kinek is kívánatára, midőn magammal rendel-

kezhető állapotban vagyok, szíves készséggel teszek szolgál-latot gépjének gyakorlati utbaigazítására minden díj nélkül, csupán oda és vissza szállítatásomról legyen gondoskodva.

Teszem pedig azt különösen azon okból, hogy az annyira üdvös gépmunkálatok terjedésének tölem telhetőleg hol csak lehet, mindenütt némi lendületet adhassak; minek sikerülése mindannyiszor dúsan jutalmazand meg önzetemen-ben. Kolozsvárt, 1863.

V. Marton Sándor *)

A kolozsvári kisegítő pénztár-egylet

február 15-én 1863. tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

1) Jegyző a múlt évi február 9-kén tartott közgyűlés jegyzőkönyvét felolvasta, melyet a gyűlés egyhangulag elfogadott.

2) Elnöklő igazgató a múlt évről a következő jelenléat teszi: "Tisztelt közgyűlés! „Mióta a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet megalakult, mai nap ötödik ízben van szer-esém egylettünk ügyeiről az igazgatói jelentést megtenni. Boldognak érzem magam, hogy ez évben sem jelenthetek kevesebb jót, mint az előbbieknél. Egyesítettünk nem csak egy évvel lön idősebb, de azon nagyszertűnek mondható arányban gyarapodott, a mint megindult. Mintha a sanyaru idők súlya ösztartatóbakká tenné városunk szorgalmas pol-gárait, egylettünk azonképp növekszik tagokban és erőben; s mintán alapelvünk a kölcsönösség, e gyarapadás azon arányban szolgál minden tagnak segítségére és hasznára. Ily állásban egylettünk körülményeinek, lehetlen, hogy kelemesebb pillanata lehetne az igazgatóságunk, mint midőn azon édes kötelezést teljesíti, hogy a lefolyt év forgalmá-ról jelentést tesz. Az egylet forgalmáról s vagyon mérlegéről a főkimutatás a tisztelt kezei közt van már, mitűn azt az igazgatóság a meghívó-jegyekkel együtt szétküldé. Részletesebb adataink pedig a következők:

a) A tagokra nézve.

A múlt évben egylettünk 309 új taggal szaporodott; azonban 116 tag elhagyá ezt; s ezek közül 103 at körülmé-nyei, 13 at pedig a halál szította el közülünk; a szaporodás tehát 273. Míg a múlt év elején 1082 tagból állt egylettünk, a jelen évt 1285 taggal kezdjük el. Újabb tagjaink sorában most is legszámosabban találkoztunk az iparos osztály szor-galmas tagjaival, úgy hogy a kisegítő pénztár-egylet, eredeti rendeltetése szerint, mondhatni valóságos ipar-bankot képez. A tagokat foglalkozásuk szerint elősorolni hosszadalmas dolog lenne, azonban az igazgatóság gondoskodik, hogy a jelen közgyűléstől szerkesztendő jegyzőkönyvből az arról szóló kimutatás is helyet nyerjen s buzditást szolgáljon a csatlakozásra. Örömmel kell följegyeznünk azonban azon körülményt is, hogy a földbirtokos osztály is kezd részvété-vel felénk közeledni s egylettünk kölcsönösségi elvét a be-tételekre és hitlere nézve igénybe venni. E több oldalú ter-jedés csak újabb bizonyítványa az egylettünk alapjául szolgáló elv életrevalóságának.

b) A kölcsönökre nézve

oly eredmény áll előttnk, a mely városunk, sőt maga az ország szomorú pénzügyi viszonyai közt valóban bíhetlennek lát-szanak, ha a legörvendesebb valóság nem volna. A ki-kölcsönzött összeg a fél milliót megközelítette, ugyanis ez évben kikölcsönözünk 476,676 frt 50 krt, a melyhez a múlt évről ájtított 96,672 frt 50 krt számítva, a kölcsönösség 573,349 frtot tett; ebből vissza lön fizetve 445,171 frt, ma-radt tehát künn levő kövelelésekben 128,178 frt.

Összehasonlítás kedvéért álljanak itt az előbbi évek eredményei, a mely adatok egyszersmind bizonyítványai

*) Bérmentes levelek által értekezhetni vele a „Korunk“ t. ez-szerkesztőségénél.

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

E fürangu nő, ki életének felét fényes kényelemben, másik felét cínus bánatban töltötte ekkor, ki csak piperemunkákat fogott hajdan kezébe s nem tudta, hogy a pipéből hogyan lesz a lud, és a pislén-ből a tyúk és kappan, s midőn később a sorscsapása miatt dolgozni kényszerült, ke-véssel tudott többet, mint a theat izletesen megkésztetni: most reggeltől estig jól el-töltte az időt oly foglalkozásokkal, melyekről addigi életében fogalma sem volt.

A mint tudjuk, 240 forintnyi jövedelme volt, melyet Zováthy Rinald az Andrástól átvett bírtok árának évi kamatjából fizetett. Ennek felét és a gr. Hallaynéfől egytkor kialakított theat és jamaikai rumot, melyet Rinald szolgáltatott most ki a gr. Hallayné-val e részben tett kiegyezkedés folytán, adta át Gerónének, mint kosztpénzt. A thea mér-tékletlen élvezetéről teljesleg lemondott, ha-nem kedveért az egész ház a theat hasz-nálá vacsorákra, angol divat szerint. Jöve-delmének másik felérését öltözködésére hasz-nálta föl a grófnő, míg fiának tanodai költségeit a takarékpénztárba már szép ösz-szegre nőtt 2,000 darab arany kamatjának

egyrészből fedezte. Soha sem volt mosta-nig fogalma arról, hogy egy ember 240 fo-rint évi jövedelméből megélni képes és meg-tisztességesen is öltözhetik. Gyakran moso-lyogva nézett a thea-nénike rongyaira, me-lyeket ereklje gyanánt örzött egy ruhatar-ban és nem tudá megfogni, hogyan folyt ugy ki keze közül évi jövedelme, miképp ő végre arra szorultott, hogy férje gár-distakori képes agytakarójából készítsen oly neveltséges szoknyát magának?

De nem csak ennyi telt ki jövedelméből, az ész és szorgalom is kamatozni kez-dett neki. A télen száz tyukot adott el a vásárhelyi piacon, melyeket ő kotoltatott s nevelt fel pislén koruktól fogva, és kül-döttje száz ezüst huszast hozott ki a jól kinevelt majorságok árrában; ezenkívül el-tanulta Zováthy Gerónétól a paraszt posztó-műveltetést. Lehetett látni a zováthfalvi sze-gény székely nőket, hogyan mentek gyakra-n az egykori thea-nénike házához, mely a Gábor által felajánlott antik épület volt átellenben a gothus házzal, és hogyan ad-ták ott számba e nők gyapju gomolyaikat, hogyan mérté fel azokat a grófnő saját ke-zeivel, s hogyan dorgálta meg egyiket és másikat, kiknek gomolyaiban a lecsörleste-téskor kavicsokat talált. Hallani lehetett há-zában az osztóvata kopogtatását, s a ház előtt kifeszített kötélpárgán jól kíványolt szürke és fehér geposztozok valának látha-tók. Az elmúlt hosszú télen át ötszáz sing posztót műveltetett így fel, s százötven ezüst ezüst forint jövedelmet húzott belőle. És mily boldog volt az egykori szegény thea-nénike, midőn a saját szorgalmának legelső gyü-möleiből a szeretetreméltó kedves Eliznek

egy szép arany karperecczel kedvesked-hetett.

— Oh az én boldogságom északi fénye! sohajta fel és örmököny hullott szeméből, midőn látá, hogy Eliznek mekkora örömet okozott, s midőn Eliz oly kedves bensősé-gel fogadta azt, így szólván neki:

— Nem az arany bece drága előttem ez ékszeren, hanem az, hogy Mari néni adta és pedig nem uradalmának, hanem saját fáradságának eredményéből.

És mily boldog volt a thea-nénike, mi-dőn a helység becsületes és tiszteltreméltó reformatusi lelkésze, a kántor, a kúrátor és az egyházi s presbiterek kíséretében ünne-pélyesen benyitott házához, és így szóla a grófnőhez:

Nagyságos grófnő! A keresztény jóce-lekedetek számba levén véve az Istennél, nem szorulnak ugyan köszönetre és magasz-talásra, de az emberek mellőzhetetlen köte-lezessége mindamellett leróni a hála és tisz-telet adóját azok iránt, kik az emberiség és anyaszentegyház iránt jót cselekesznek. A mi anyaszentegyházunk a nemes Zováthy nemzetségben tiszteli föalapítóját és gyámo-lát, e nemes ház folytonos adakozásai által jött az virágzó állapotba; de az ég nagy-ságodat is ide hozta közénk, hogy a jöte-konyaság sugárait nemes lelke által sokszo-rozza. Fogadja nagyságod halás köszönet-ünket azon kétszáz darab ezüst huszasért, melyet templomunk boltozatának kijavítá-sára szegény ekklesiánknak szentelni ke-gyeskedett. Eltesse az Isten nagyságodat oly sokáig és oly boldogul, a mint ezt mi és velünk együtt egész helységünk népe ki-

vánja, kik nagyságodat szívünkben tisztelni meg nem szününk soha!

— Tiszteltetés ur — szólt a grófné — és önk itt jó székely atyámfiai! Az élet en-gem összerongált, már azt hittem szegény és elhagyott vagyok, de gazdaggá tesz engem önöknek irántam való jóssága, s Zováthy Ge-róné nénem tiszteltreméltó családjá kiraga-dott engem elhagyatottságomból. Győződjé-nek meg, hogy célozomul titítem ezen nemes lelki urnő példáját követni, ki az egyházzal és szegényekkel osztja meg naponta vagyo-nát! Töle tanulok én és a mi csekély szol-gálatot tehettem s jövőre is tenni fogok, azt mind azon nemes családnak köszönhetik, melyhez legyünk együtt haladatosok.

— Isten éltesse a nemes lelki grófnét! mondá a lelkész és székelyek.

Ha ezen perczben előállván gr. Hallayné mondotta volna Zováthyról: „az a tarisz-nya“??

Zováthy Andrásné nem csak a Geróné házában, de az egész község népének is kivirta szeretetét. Szerény jó indulatú volt mindenki iránt, és a szegényt s a szene-vedőt, kevés vagyonából is képes volt segí-teni. Hisz a nyomor enyhítésé csak egy csüppel kíván azon anyagi javakból, me-lyeket a fényesebb sorsuakra oly pazarul áraszt a sze encse, s kik közül oly keve-sen tudják azt a valódi célokra hasz-nálni fel.

Zováthy Gábor most a tavaszi szántás-sal volt elfoglalva. Sietve akará végezni, mert nagy ut állott előtte.

(Folytatjuk.)

az egyet váratlanul kedvező gyarapodásának. A kölcsönök összege:

1858-ban volt	29,957	frt	—	kr.
1859-ben	101,904	"	50	"
1860-ban	218,599	"	—	"
1861-ben	354,232	"	—	"
1862-ben	476,676	"	50	"

E számok alakulásunk első évét tekintve, úgy állnak egymáshoz mint 1 : 3 : 8 : 12 : 19.

A kölcsönzési esetek száma 3351-re ment, s ebből az iparos osztály tagjai 2779-szer használták az egyet pénzeit, a míg a többi osztályok összesen csak 572 esetben, az arány tehát úgy áll mint 4 az 1-hez.

A kikölcsönzött összegek 50 frton alól kezdve egész 1000 frtig terjedtek, és pedig

50 frtól	100	"	119	"
100	200	"	671	"
200	300	"	265	"
300	500	"	172	"
500	1000	"	81	"

A mint látható, a megforgatott pénzek több mint felét azok használták, a kiknek szükségén 50—200 frtal lehet segíteni, tehát a kisebb iparosok.

Az időre nézve a váltók közül 3 óra szolgált 3256, 2 óra szolgált 41 és 1 óra szolgált 54.

Ha a kedvező forgalmi eredmény becsét valami emelhetné, azon körülmény tén az anyagi haszonnal párhuzamos erkölcsi nyereség, hogy egyetünk számos tagja közül egyetlen pontatlan adóssal sem találkozánk, legalább nem egyvel is, a ki ellen törvény vagy szabályaink szigorát kellett volna alkalmaznunk. Ez ez, tisztelt közgyűlés! napjainkban egyetünk nézve a legnagyobb dicsőség, a melyre büszkék lehetünk. De e körülmény előidézésére nagy befolyással volt az igazgató választmány ébersége, a melynek eddigelő sikerült a kölcsönök nyújtásánál a fenforforgó viszonyokat felismerni s azok szerint határozni. Részemről nem mulasztatom el tisztársaimnak nyilvánosan is köszönetet szavazni, hogy kötelességük lelkiismeretes teljesítése által állomás néhezsegeit megkönnyítették. (Vége következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Tegnapelőtt (vasárnap) délután tartá a redoute-teremben zongora hangversenyt az európai hírű zongoravízes Willmers Rudolf. A közönség, mely Liszt-előadásai óta, világhírű zongora-művészt nem hallhatott, szép számmal gyűlt össze a teremben. A művész „Ábránd a tengeren” című darabban kezdte előadását, melyet a „Juhász legény” szegény juhász legény” című ismert népdalunkra a hangversenyző által szerzett gyönyörű változatok követték, melyben hallottuk a pásztortok füttyét, a Tisza zúgását, és a távoli mennydörgéseket. Ezután Pajor Anna k. a. népdalt énekelt, melyet a hangversenyző „Éji dal”-a követett, legmeglepőbb volt „Szállj madár szállj” című norvégiai népdal, melyben a zongora hurjain egy madár concert csevegő zenéjét hallhatók. Tótfalusi ur népdalt énekelt. Az előadás magyar hangokon végződött, mely változatokból állott: „Magasban repül a daru” és „Jaj de fáj” kezdett ismert népdalainkra. És művészi volt szerkesztve s előadva. Elragadtatva mi is osztoztunk a „Wanderer” kedélyes tárcza írójának ezen mondatát: „Vajha ezen Willmers-féle trillálócsalat lenne oly terjedelmes, mint egy Brémer Fridrich-féle regény vagy oly hosszadalmas mintegy Bircheffer-féle szindarab. Azon zajos fogadtatás, melyben a művész részesült, a kifogyhatlan tapsok és ismétlésre sürgetések arra bírák a művészt, hogy programján felül is a közönségnek egy barcarollevet kedveskedjék. Pénteken fogja e világhírű művész második és utolsó hangversenyt adni, melynek szépen összeállított programját volt alkalmunk látni, s közönségünk megint egy élvezetes estélyben részesülend.

— A „Kornuk” közli a Kolozsvártól alakulandó játékonnyó egyet alapszabályait, melynek célja a Kolozsvártól lakó erkölcsös életi házi szegények nyomorát enyhíteni. A koldusok s oly családok s egyesek, kik másnével segélyben részesülnek, innen ki lesznek zárva. Ezen nemcsak irányu egyet pénzalapja áll: a) az alapítványok kamataiból; b) évi részvényekből; c) emberbarátok adakozásaiból. Az alapítványok elkölthetnek, s csak kamatai fordíthatók az egyet céljára. Az egyet tagjai lehetnek kolozsvári s vidéki nők, kik a fenemlített a) és b) sorozatba magokat beírják, vagy is alapítók vagy részvényesek lesznek. Alapító, a ki 100 forintot ír alá, s azt vagy kamatját pontosan fizeti; részvényes, ki évenként legalább 4 oszt. ért. forintot fizet az egyet pénztárába. A részvényes tagság addig tart, míg a tag a fenirt részvény pontos fizetésére magát kötelezi. A társulat szervezetét illetőleg áll: egy elnök, két másodelnök, titkár- és pénztárnokból. Ezen ügyvezetők a két utolsót kivéve, kik férfiak, — az egyet tagjai közül választatnak. Mellettük áll a választmány, mely az alapító és részvényes tagokból egyenlő számmal választatik oly módal, hogy az első száz tagból választatik 20, aztán minden százból tíz. Az így megalakult választmány választja a többi százak után osz tagokat, s egészíti ki önmagát. A választás megtörténte után egy a hivatalnokok, mint a választmányi tagok névsora köztudomásra adatik. stb.

— Mindamellett, hogy az erdélyi gazdasági egyet küldöttsége ő felsége előtt meg nem jelenhetett, a kormányzó elnökétől egy átirat küldött az egyesülethez, melyben értesített, hogy az erdélyi vasut kamatjának fedezése az ország pénzerejét feljuttatván, az a birodalom által hordozható s megajánlása a birodalmi tanács illetőséghez tartozik, hol Erdély bővebb sikert remélhetne, ha szavazatát is ott a mérlegbe veti. Az, mi az egyet küldöttségének főcélja volt, az urbéri papírok kiadásának sürgetése, e részben a kormányzó elnökség oly értesítést küld

az egyesülethez, hogy ő felsége az e részbeni kérést tekintetbe veszi.

— A helybeli rom. kath. főgimnasiunai dalárda az e körül kitűnő érdemeket szerzett Berecz Antal ur vezérlete alatt e hó 2-án tartá ünnepélyét. A fiatalág zenészi nagy előmenetelének híre nagyon vonzott ezen ünnepély megtekintésére, azonban oly nagy közönség gyűlt össze, mely nemcsak a termet, de a folyosót is eltöltötte, és így habár az igazgatóság szíves meghívásában részesültünk, elkésésünk mián nem juthatánk be, hogy az ünnepélyről részletes értesítést tehesünk. De időzöljünk mindenesetre ezen szép kezdetet, a felvilágosultság és haladás e kedvező tanujelét. A kik jelen lehettek rendkívüli dicsőrelet szólnak ugy az igazgató lelkes urnak szelleműs megnyitó és zárbeszédéről, mint a fiatalok szép előmeneteléről a zenében.

— A „Herm. Ztg.” tárczájában valaki arról értekezik, hogy mily gondatlanság Szász-Régent németül is Szász-Régennek írni! Inkább legyen Saxo-Reen, Sächsisch-Regen, Deutsch-Reen, Szeszesk-Regen az új szabad királyi város neve. A ki a nyelvezésre valamit tart, az „hochdeutsch” úgy mondja, hogy: Sächsisch-Regen. Azonban mindenképp jó, csak magyarul ne mondassék, mert az rettentő.

— B. Apraxin Julia grófnő körútja érdekében Kassáról vesszük a K. e. értesítő közlését. E lap csinos verset közöl „nagyemlétságn B. Apraxin Julia hercegnőhöz”, s a színházban szélszort csinos vers B. A. Julia hercegnőhöz szintén megküldött A fogadtatást az említett lap következőleg írja: B. Apraxin Julia grófnő a vasárnapi vonattal városunkba megérkezett, a pálya udvarnál Kassa magyar színészetet pártoló közönségének nevében t. Tiszta Károly és Kostinszky László urnak szívóhó fakadó üdvözlő szavakkal fogadták a nagy honleányt, ki a hazai színművészet érdekében ennek faklyavivő nemtőjeként egy eszmét képviselő nagy elhatározattal a testvérházában művészi körútja kiindulásán elsőben is városunkat kereste föl, hogy mint hajdan a hazai színészet első apostolai — e bölcsőből szállja ki először a főváros után, hirdetve terjeszse a nemzetiséget s ledöntse a még fenálló, — de ma már omladozó válaszfalat, mely közönség és művészet között lazánkban fájdalom még honol — a grófnő megérkezésekor az üdvözlő szavakat a nagy számmal gyűlt lelkes polgárok többszörös éljonei követték, hétfőn e hó 23-án megyének szeretve tisztelt lelkes főispánja gróf Péchy Manó ő mlga a tisztelt előkelő műkedvelőnő tiszteletére díszbédet adott, délután e nap a grófnő a nagyszerű templomunk szépségeit tekintette meg, — színház után pedig újra a tisztelt gróf ő méltósága termében estebéd tartatott — a tisztelt grófnő magas vendégünk — mint bizton előre mondanunk mertünk volna — minden kitüntetés- és figyelemben részesítették. Eljén Kassa városának lelkes közönsége! — Az első fellépés részleteiről jövő számban, most röviden csak annyit, hogy a színház a fölémelt árak ellenére zsúfolásig tömve és a lelkesedés ropant volt.

POLITIKAI HÍREK.

ANGOLORSZÁG. London, febr. 27. A felsőház tegnapi ülésében Normanby lord kérdést intézett a kormányhoz: igaz-e, hogy Odo Russel a menhely iránti ajánlatot közelebből ismételte volna a pápának, hogy a pápa ismét vizsantzantositotta az ajánlatot és hogy Antonelli bíbornok erre megszüntette volna a hivatalos érintkezést Odo Russellel. Russel, a minister, mind ezt alaptalannak nyilvánította.

A lengyel felkelés minden más napi kérdést, még az amerikai polgárháborút sem véve ki, háttérbe szorít az angol lapokban. Valamennyien, színezetkülönbség nélkül, kárhoztatólag és megvetőleg szólnak a porosz politikáról; némelyek csakugyan határozottan megkülönböztetve a képviselőház többségének nézetét a kormány magatartásától. Még az a féltékenység sem bántja őket, ha Franciaország Olaszországgal újáteremtésének dicsőségéhez a Lengyelország helyreállítását is csatolná. Nagy fontosságot tulajdonítanak a „Constitutionnel” táviratilag közölt cikkének s azt egész manifestumnak tekintik.

A „Times” egyik közelebbi számában ezt írja: Elmúlt már az az idő, a midőn Európa eltűrheté a szent szövetséget. Ma az az elv jutott uralkodásra, hogy azon kormány, a mely nyomása által ellentálat idézett elő, nem kaphat segélyt. A porosz király a Bourbonok és Stuartok minden hibáját bírja azok loyagias loyaltása nélkül. E fejedelem a népjog minden elveit megszegé. Minden egyes kihívás nélkül hideg vérrrel megtagadta a lengyelektől a menhelyt. Ő éppen úgy tesz mint Oroszország, a boszu szellemével a nélkül, hogy oka lenne rá. Egész Európa megbotránczik e méltatlanságon.

A „Morning Post” azt mondja, hogy a lengyel kérdés európai kérdés, s ha Olaszország újáteremtése után Lengyelország is a francia fegyvernek köszönhetné felszabadulását, ugy az olasz forradalmi párt a római francia megszállás által csendességben tartatnék.

A lengyelügyekbe való beavatkozás nemcsak vallási, de legitimista szempontból is helyeseltetnék. A császárság hagyományai, a francia nép jelleme, a császár elvei ugyanazon irányuak, s a császár erkölcsi beavatkozása ropant változást idézhet elő a keleti kérdésben. A lengyelek iránti rokonszenv megáztatná a francia-orosz szövetséget, a mely veszélyes volt Törökországra. Ezért nézzük mi féltékenység nélkül Franciaországnak az irányban működését. Bármiképpen kapna is Franciaország a lengyeleknek nyújtandó segélyért, az nem lenne oly veszélyes, mint Orosz- s Franciaország szövetsége a keleti kérdésben. E szövetség széthomlása helyreállítaná azt Francia- és Angolország között.

A „Daily News”: A porosz királynak sikerült Európa gyűlöletét s megvetését magára vonni. Megszegte az alkotmányt s most megszegte a népjogot. A porosz beavatkozás a lengyel kérdést európai kérdéssé tette. Visszavizsi Európát azon időbe, midőn Lengyelország szétdaraboltott. Oroszország minden jogcímét elvesztette Lengyelország birtokához. Európa rokonszenv daczára egész mostanáig nem avatkozott be, de a porosz beavatkozás nem enged többé

semmi késedelmet Európának. E beavatkozás a lengyel kérdést ismét Európa elé hozza, s Európa Lengyelország viszszaállítását fog nyilatkozni.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, febr. 27. A „Moniteur” kivonatát közli a Lincoln által adott válasznak. Az egyetül államok elnöke vonakodik a különsvövetkezett déliekkel alkudozásba bocsátkozni. Azt biszi, legjobb módja lenne a vizsaly kitisztázásának az, hogy a congressus a déli államok képviselőinek meghívása által egészítettessék ki azon fenhagyással, hogy a határozatot nemzeti megegyezés szentesítse.

A „Constitutionnel” febr. 25-iki számában ezt írja: A tulzott aggodalmak, a melyekről utóbb emlékeztünk, ma már nagyobb részt eltűntek. A börze, a mely tegnap egy semmiképen nem indokolható csüggedtséget tanusított, ma már több értelemmel s hideg vérral fogja fel a dolgok állapotát. A felkelés kezdetei a szabadelyű Európa rokonszenvre, s a hatalmak barátságos előterjesztései elégségesek lettek volna a vizsaly kitörését meggátolni. De az orosz-porosz szövetség az európai kérdéssé változtatta át, egyhangu roszalást idézett elő, s Francia-, Angolország s Ausztria egyetértése már bizonyos volt, mielőtt az megkötöttet volna. Ez volt a béke fenntartásának záloga s valószínű volt, hogy a kibékülés útja megnyitott, hogy a jog és igazságnak békés eszközök által győzedelmeskedni kellett. Ez az, a mit a közvélemény mostis felfogni látszik, s a melyet jelenteteni szerencsésnek érez-zük magunkat.

Pénzügyi körökben azt biszik, hogy Napoleon császár rendületlenül el van határozva, a lengyelek javára beavatkozni. Mac Mahon tábornagy utasítást kapott 100,000 főből álló keleti hadsereg összeállítására.

OLASZORSZÁG. Turin, febr. 26. A Képviselőház tegnapi és mai ülésében élénk vita folyt a kölcsönügy felett. Mordini megtámadta a ministeria politikai rendszerét, a mely a cselekvő párt embereitől való idegenkedése által ismét közönyösségre és általános kétségbeesedésbe süllyedt. Azt biszem, ugymond, hogy politikánk igen nagyon alá van rendelve idegen érdekeknek. Ha Franciaország iránt közönyösebbnek mutatkoznánk, Anglia hathatósabb barátságára tennék szert. Mordininak a külügyminister felelt. Kifejtette, hogy Olaszország külpolitikája a Francia- és Angolországgal való szövetségben alapszik. Az alárendeltség szemrehányását visszatartja. Lengyelországra vonatkozólag, mintán a lengyelek melletti rokonszenvet kiemelte, hozzátette, hogy ha valamely hatalom a be nem avatkozás elvét megszegné, ez valóban komoly dolog lenne. A be nem avatkozás megsérleése azokra nézve is épp oly káros lenne, a kik elkövetik, mint azokra, a kik elfogadják. E nyilatkozatot a ház tetszéssel fogadta.

Gennából írják, hogy a párisi lengyel bizottságnak egy küldöttsége érkezett oda, hogy az olasz tettepárt főnökeivel s Garibaldival, a lengyel mozgalmat illetőleg értekezzenek. A tárgyalásokról azt mondják, hogy a párisi bizottmány Garibaldinak azt az ajánlatot tette, hogy a Középtenger egy kikötőjében olasz-lengyel legiót szervezzen, s azt a tengeren a keleti tenger partjaira szállítva, onnan Lithvániába küldje. Mint mondják, e tervvel az orosz forradalmi párt, Herten és Sarsanoff is egyetértének, hogy Lithvániában s a szomszéd orosz tartományokban, a lengyelekkel egyestilve, fellázadjanak. Gennába 30 hajdani garibaldista lengyel menekült érkezett Nápólyból, hogy Lengyelországba menjenek. E csapat vezére az ősz 70 éves Choromanszky őrnagy, a ki kora daczára még mindig erőteljes, s spanyol, francia s olasz érdemrendekkel van díszítve. Schweitzban e csapat 3—4 emberrnyi kisebb csapatokra oszlik szét, hogy így észrevétlenül juthasson be Lengyelországba.

NÉMETORSZÁG. Berlin, febr. 26. A képviselőházban ma kezdődött meg a vita a lengyel ügy felett. A bizottsági előadó Sybel ezt mondotta: A kormány csak szomorú visszavonulás és beláthatatlan veszély közt választhat. A háznak kötelessége figyelmeztetni, ha még fordulat lehetőséges, különben kénytelen ünnepélyesen megtagadni a kormány politikáját. Enlenberg gróf: A Thornban elfogott négy egyén nem adatott ki, hanem az orosz határon át kiutasított. A kormány intézkedései segítették volna a felkelés megsemmisülését. Az állított határátlépés Gollubnál nem történt meg. — Bismark így szólott: A kormány nem nyilatkozhatott egy ily égető kérdés felett; az ellenzék ezen bármely más országban megnyugodott volna. Adjanak önk nekünk, mond Bismark, egy angol alsóbázt az akkor követeljenek angolos eljárást. Az indítványt rokonszenvesen mondja a felkelés iránt; az oroszossal való egyezmény tartalma szőlő híreket pedig mesésnek. A közlés megtagadásából nem kellett volna a háznak a tartalomra következtetni. A kormány nem szólhat függő kérdésekről teljes európai jelentőségükben. Az indítvány nem érte el a célt, hogy a kormányt megrendítse. Porosz határszéleken oroszok általi átépésére és megfordítva, az egyezmény szerint, mindannyiszor az illető kormányok beleegyezése kívántatik. A kormány semmi oly szerződési pontokat nem kötött Oroszországgal, a melyekre Russel szavai illenek. Bernstorff gróf a szöveg szó szerinti tartalmát még nem ismerte. A kormány semmi visszavonni valója nincs; ez akkor tűnik ki, ha az egyezmény tartalma közzé lesz téve. Hat óránál tovább tartott vita után, a melyben a képviselők a leghevesebb megámadást intézték a kormány politikája ellen, az ülés holnapra napoltatott.

Bismark ur állását nagyon megingatottnak tartják. Azt biszik, hogy még a képviselőház ülésének vége előtt szabadelyű ministeriumnak adand helyet, a melynek fejeitl Hohenzollern és Auerwald hercegek volnának kiszemelve. Az udvarban is nyájásabb szél lengedez a szabadelvűségre nézve. Oly egyének is előtűntek, a kik Bismark urasága óta nem igen láttatták magukat az udvarban.

A „Kreuztg.” arról biztosít, hogy a lengyel ügyet illető s a sajtóban fölmerült nyugtalanító híreknek a diplomatiai tárgyalásokban semmi nyoma. Egyetlen hatalom sem nehezítette a függőben levő kérdések nehezégeinek barátságos megoldását. A lengyel ügyek jelen állása azonban reményt ad, hogy az diplomatiai tekintetben is csakamar elveszti jelentőségét.

A danzigi újság szükségesnek tartja kinyilatkoztatni, hogy a négy lengyel tanuló elfogatása Thornban a tartománytanács, kiadása pedig a katonai hatóság által történt; a thorni rendőrségnek nem volt az egészben semmi közreműködése.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. Távirati tudósítások a felkelésről:

Krakko, febr. 25. A mai krakkói újság valótlannak állítja azt a hírt, mintha a Poroszországból Czenstochauba menő szonovicei helyőrség a lengyelektől szétveretett volna, valamint azon hírt is, mintha Kurowszky magát meglötte volna. Utazók beszélik, hogy az oroszok Siewierznél állanak, s Langiewicz feléjük tart oly szándékkal, hogy nyugati Lengyelországot s a vasutakat kezeibe kaphassa. A vaspályákon való közlekedés a felkelők által részint félbeszakítottat, részint a vonatok megállítását által báborítottat. A mai „Czas“ szerint febr. 20-án Langiewicz Chelinyben Kielce alatt volt, s ismeretlen irányban tovább haladt.

Varsó, febr. 24. Rumszki ezredes a parancsnoksága alatt álló hadsereggel Krasnylawból a lublini kormánykerületbe átvonult, és 22-én Jaline s Zvierz közt a volyniai határszélen 500 főből álló felkelő csapatot megtámadott és megvert; a felkelők közül 150 elesett s 36 elfogatott, köztük a csapat főnöke is. A lublini kormánykerületben Biala közelében levő erdőségekben elrejtőzött felkelőcsapat egy ott elvonuló katonasortyút puskatűzeléssel megtámadott. A felkelők tönkrementek, 20-an közülük elestek és számosan megsebesültek. Az elesetek közt van a bialai kerületben levő csapatok vezére, Szaniowski.

Breslau, febr. 25. A „Schl. Ztg.“ írja: Kattowitzból, folyó hó 24-ről érkezett hírek szerint Kutnáról összehittőzés történt, a mely 8 óráig tovább folyt. Az oroszok visszavonulni s a porosz határok felé hátrálni kénytelenítették. Kattowitzba folyvást érkeznek menekülő lengyel családok.

Krakko, febr. 26. A „Czas“ hír gyanánt két ütközetet tesz jelentést. Az első Langiewicz alatt, a második pedig Kutnáról történt, a hol a Sierputowski vezénylete alatt oroszok szétverettek s maga a vezér is elesett volna. Podlachiában a felkelés ismét növekedett. Liwitz és Muchawitz mecsáros tájékán egy erős felkelő osztag tartja magát. Nem egészen biztos hírek szerint Langiewicz tegnapelőtt egy 500 főnyi orosz csapatot, a mely a Miechowban fogva tartott besorozottakat és más foglyokat Kielce felé kísért, Jendzejow és Ksiuze táján szétvert s a foglyokat megszabadította. Egyébiránt mind a két esetről való hír még hitelesítésre vár.

Tarnowitz, febr. 26. Ma délbe érkezett ide, porosz huszár kíséret alatt, az orosz hivatali személyzet, a pénztár, hadsereg s egyéb magán vagyon Niesdara határszéli helységről. Az átvonulás porosz területre Kaliachból táviratilag kapott rendelet következtében történt, mivel a felkelők közeledtek.

Breslau, febr. 26. A „Bresl. Ztg.“ nak Varsóból febr. 24-ről kapott tudósítása szerint Mieroslawski nem menekült ki az országból, hanem Koloba, Kalisch kormányzóságba nyomult be, a hol 23- és 24-én csatái voltak az oroszokkal. Langiewicz átkelt a Visztulára s a lublini kormányzóságban működik.

Krakko, febr. 27. A mai „Czas“ részletesebb, habár

nem teljes hitelességtől tudósítást közöl a Kielce felé vezető uton Podzamecenél, Chiecinhez közel történt ütközetéről. Az oroszokat azon pillanatban támadták meg, a midőn a foglyokkal és ujonczokkal a Nida folyó hídján átkeltek. Az orosz gyalogság részint a csatatéren maradt, részint fogoly lett s két ágyút is elfoglaltak a felkelők. A dragonyosok nagy veszteséget szenvedtek s visszahúzódtak Kielce felé. Hiteles tudósítások még nincsenek e csatáról, a mely 24-én történt, valamint egy másikról sem, a mely Wolszkow és Molobosz tájékán történt egyfelől Jezioranski és Zielinski felkelő csapatjai, másfelől az oroszok között. Mintán Langiewicz onnan csak másfél mérföldnyi távolságra volt, valószínű, hogy segítségül sietett. Az eredmény még nincs tudva, Jendzejowba tegnap egy erős osztag orosz érkezett. Alexitschoff Czenstochauban, Dobrawolski Staszowban, Czengery Kielceben és Bogration Miechowban parancsot kaptak Varsóból, hogy mindnyájan együtt működjenek Langiewicz ellen.

Breslau, febr. 27. A „Schl. Ztg.“ jelenti Opatowból 26-ról: Opatowek gyárvárosát Kalisch mellett a felkelők elfoglalták Ostrowból porosz katonaság ment a határszélre.

GÖRÖGORSZÁG. Athéne, febr. 25. Szombaton kormány és ministerium megbukott. Többé már nincs kormány. A nemzeti gyűlés bétfoa nevezte ki az új ministeriumot. Balbis elnök lett tárcza nélkül, Smolenez hadügy, Angerinos bel-, Maurokordatos Demeter kül-, Charalamby pénz-, Dosios oktatás-, Baduris tengerészet és Papazaphiropulos igazságügyi ministerek.

Legújabb. Bécs, febr. 28. A „Gen. Corr.“ biztos forrásból a következőkről értesül a b. szolnokmegyei bizottmány feliratára adott legmagasb válasz felől: A felirat felterjesztését illetőleg meghagyatik, hogy jövőre mindennemű fajú felterjesztés csak a szokott törvényes modorban intézessék a felséghez. A legmagasb válasz kiemeli a provisorium mulhatlan szükségességét, mely csak a koronától indulhatott ki jogérvényesen, az országos törvénykezés élethe léptetésére, és az 1818-ig kiadott nép osztályoknak tettleg politikai jogokban részesítésére. Ő Felsége méltóztatott, a korábbi útmutatások megszüntetése mellett, a municipális rend ideiglenes szabályait szentesíteni. Ő Felsége nem tehet eleget a szolnokmegyei bizottmány azon kívánatának, hogy az ideiglenes municipális alkotmányt visszavegye. A megyei bizottmány értesítendő a felől, hogy: a császár kötelességévé tette az erdélyi udv. kancelláriának, a telekkönyvbeviteli elömlendők gyors megkezdését, továbbá a dohányültetést Erdélyre is kiterjesztő engedély kiszolgáltatását.

A törvényes országgyűlés egybehívására vonatkozó kérelmet illetőleg: az ümő kivihetetlennek tekintendő mindaddig, míg e követelés által Erdély nemmagyar lakosainak nemzeti jogai fenyegetve, s valamelyik a közbirodalom érdekei és követelményei iránt is kellő kezesség nem nyújtatik. Az erdélyi országgyűlésnek egybehívása az ottani összes népfajok kielégítésére

és a végre, hogy Erdély viszonya a közbirodalomhoz az oktoberi diploma és februári pátenz szerint rendeztesék, a császárnak legelőnkébb óhajlása, és e végből ismételt parancsa folytán a szükséges előkészületek folyamatban is vannak.

Ujabbak. Lemberg, febr. 27. Ideérkezett mekkültek tudósításai szerint 24-én Ruda-nál Swierze-n és Chelm-en felül csata volt. Mintegy 2000 felkelőt, Bogdanowicz és Neczay vezénylete alatt, az oroszok megverték s egy részét a Bug-on át szoritották.

Krakko, febr. 28. A „Czas“ azt állítja, biztos tudósításai vannak, hogy Langiewicz az oroszokat Malogoszánál megverte, a kik Chenciny felé húzódtak vissza. A harc öt órát tartott. Malogoszot egészen felégették.

Breslau, febr. 27. A „Schles. Ztg.“ írja: Ostrowoi tudósítások szerint az oroszok az Opatowek-nél történt ütközet következtében Winiary helységet feladták. Kattowitzból jelentik 26-ról: A varsói gyors vonattal érkezett utasok beszélik, hogy Wielopolski meghalt. A felkelők a Czenstochau-n innen vidéket elhagyták s a Visztula felé osztrák határszélekre fordultak.

Berlin, febr. 28. Az alsóház mai ülésében a lengyelügyi indítvány 246 szavazattal 57 ellen elfogadott.

Danzig, febr. 27. A mai „Danz. Ztg.“ jelenti Varsóból febr. 25-ről: A varsói wilnai vasuti közlekedés meg van szakítva, a Liwice hidja szétrombolva. Pétervárról parancs érkezett, hogy a felkelés tíz napalatt minden áron elnyomassék. A forradalmi bizottság újabb sikeres pénzügyi intézkedést rendezett. A felkelők szervezete és száma növekedőben van.

London, febr. 28. Az alsóház tegnapi ülésében Hennessey feliratot indítványozott a lengyelek javára. Palmerston nyilatkozatai a parlament általános érzületének megfeleltek. Oroszország a lengyel szerződést rendszeresen megszegte. Az egyezmény kárhóztatja, s azt hiszi, hogy az megerősítetlenül s fogantatottanul marad. Remélhetőleg az emberszerető orosz császár amnestiát, s a bécsi szerződéseknél fogva alkotmányt adand. Angliának joga van, de kötelezettsége a nemes lengyel intervencióra. Hennessey visszavonja feliratát indítványát.

Távirati tudósítás a bécsi börszéről

Martius 2-án: Nemzeti kölcsön 81.75. 5% Metalliques 75.50. Bank-részvény 813.—. Hitel-részvény 220.90. Váltó Londonra 115.50. Ezüst 114.85. Arany 5.49.

Februarius 28-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.75. Erdélyi 72.75.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(36)

3/3. 1863.

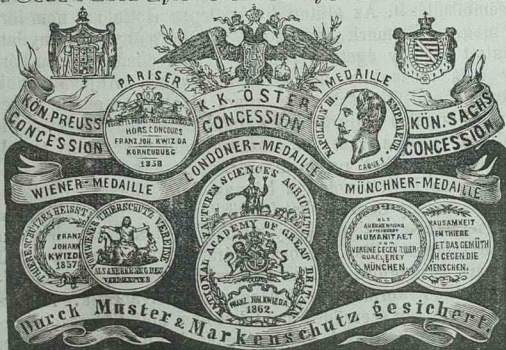
(2—6)

A marha-dög ellen mint jeles óvszer ajánlatik:

A KORNEUBURGI MARIA-POR.

LOVAK, SZARVAS-MÁRHÁK, ÉS JUHOK SZÁMÁRA.

KORNEUBURGER-VIEHPULVER
FÜRPFERDE, HORNVIEH, UND SCHAFÉ.

Ezen, mint az 1862-ik londoni, párizsi, müncheni és bécsi éremekkel, az angol királyné és porosz király ő felségei lovászataikban, az illető főlovász-mesteri hivatalok által nyert becseljes elismerés következtében a legjobb eredményel alkalmazott jeles szer mindig előnyösen alkalmazható:

A lovakkal a puffadások, tulterhelések, gyomorszorulások és étvágyhiány ellen, valamint segíti a lovakat jó vérbe s tűzbe tartani.

A szarvasmarháknál a vértelulási bajok és felpuffadásoknál, előlénél, a gyenge és rossz tejelésnél, midőn ezáltal a tej szembetűnőleg megjavul. — Továbbá tud-bajoknál, valamint a borjúzász alatt a tehennél, ezen szer alkalmazása igen hasznos; gyenge borjúk ezáltal szemlátomást épülnek.

A juhoknál a hágtási és minden altesti bajokból, melyek tehetetlenséget idéznek elő.

TOVÁBBA:

VIRÁGGYANTÁ (BLÜTHENHARZ)
a háziállatok terméketlensége ellen,

KAPJATHO VALÓDI MINŐSÉGBEN:

Kolozsvárt: **WOLFF J.** gyógyszer.; **Szebenben:** Zóhrer F.; **Dézen:** Krémer Samu; **Nagybányán:** Popp S.; **Szász-Régenben:** Dietrich Wachner; **Tördán:** Wolff Gábor és Welits G. gyógyszerészeiben. **Nagyenyeden:** Trajánovits Ede gyógyszerész úrnál.

(49)

Haszonbéri hirdetés.

(3—3)

Iktári Gr. Bethlen Kata, Gr. Bánffy Miklósné alólnevezett birtokai, folyó 1863-dik év Sz.-György napján kezdve több évre haszonbérbe kiadandók:

1) M. öhri Kolozsmegyében, hozzá tartozó szopori részek, udvarház, gazdasági épületek, szántók és kaszálókkal s a tóházi és szopori királyi haszonvételekkel.

2) Frátai Kolozsmegyében, szántó és kaszálóval egy tagban, a szopori és m.-sz. jakabi határszélek közötti közese szomszédságában —

3) Noszolyi Dobokamegyében, szántókkal, kaszálókkal, szőlőkkel s ideartozó erdőszombattelki és szász-bungárdi királyi s egyéb lehető haszonvételekkel —

4) M. tohái Thordamegyében, szántó, kaszáló, tói haszonvételek, egy ujon épült kétövű tói malommal és királyi haszonvételekkel. —

5) M. keménytelki Thordamegyében, udvarház és mindenféle gazdasági épületekkel, szántók, kaszálók és királyi haszonvételekkel. —

6) Királyfalvi Küküllőmegyében, udvarház, gazdasági épületek, szántók, kaszálók- és szőlőkkel s királyi haszonvételekkel. —

7) Csucsi Alsófehérmegyében, udvarház, gazdasági épületek, szántók, kaszálók, szőlőkkel s királyi haszonvételekkel, ideartozó hárii résszel. —

8) Gergelyfai Alsófehérmegyében, szántó, kaszáló, szőlő és királyi haszonvételekkel.

Mindezek felől lehet értekezni s a szerződést végrehajtani, e végre felhatalmazott **Elek és György** Thorda-Koppádon.

Muzeum-utca, városfelőli szegletén, 350 sz. alatti telken, 5 felszoba, kamara, pincze, istálló, kiadó. (52) (1—3)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön kapható:

Az erdélyi muzeum-egylet évkönyvei.

Szerkesztette Brassai Sámuel m. h. i. 1861. 4-r-l-ső kötet 1 frt. 70 kr.

II-dik kötet I-ső füzet 1862. 4-rét 80 lap. Ára 80 kr.

Oláh Judit. Történeti regény egy kötetben. Irta Dózsa Dániel. Ára 1 frt. 20 kr.

A magyar kényurak. Regény az Anjou-királyok korából. Irta József Miklós. 4 kötet. Ára 4 frt.

Képek a hazai történelemből. Gyermek számára szerkeszté Tanczos János. Ára 50 kr.

Ingyen tanító francia nyelv-mester. A francia nyelvet szintoly könnyen, mint alaposan megtanulni kívánó magyar ifjaknak ajánlja Brassai Sámuel. I. rész. Az alap- és bővített egyszerű mondat. (A Kékkönyvtár XIV. füzet.) Ára 1 frt 60 kr.

Histoire de Sibylle par Octave Feuillet 3 kötet 2 frt.

Nyomatott az ev. ref. főtáda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)